

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академична длъжност „професор“

по професионално направление 2.1. Филология (Славянски езици – сравнителна граматика на славянските езици), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 44/29.05.2018 г.

от

проф. д-р Владимир Георгиев Пенчев,

Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей – БАН, член на научно жури, определено от Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ със заповед № РД 38-520/20.07.2018 г.

относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукцията, представени от участниците в конкурса.

I. Обобщени данни за научната продукцията и дейността на кандидата

Като единствен кандидат в конкурса участва доц. д-р Валентин Миланов Гешев, преподавател в Катедрата по славянско езиковедие на Факултета по славянски филологии в СУ „Св. Кл. Охридски“. Представените документи са изготвени съобразно изискванията на действащата при обявяването на конкурса нормативна уредба – Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника за неговото приложение, както и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“. Доц. Гешев участва в конкурса за академичната длъжност „професор“ с хабилитационен труд (монография, 548 стр.), учебник в съавторство и 33 статии, студии и доклади, публикувани след хабилитацията като доцент.

Валентин Гешев завършва Английска филология в СУ „Св. Кл. Охридски“ през 1982 г. В следващите години е учител по английски език в средни училища в София и хоноруван преподавател по английски език в СУ „Св. Климент Охридски“ и в тогавашния Висш икономически институт (сега УНСС). През периода 1985-1988 г. е редовен докторант по сравнителна граматика на славянските езици в Катедрата по славянско езиковедие на СУ „Св. Климент Охридски“. През 1990 г. е избран за асистент по сравнителна граматика на славянските езици, като води и занятия по полски език, а от 1999 г. до днес е хабилитиран като доцент по сравнителна граматика на славянските езици, по теоретична граматика на украинския език и по историческа граматика на украинския език. През 1998-1999 г. е лектор по български език във Варшавския университет, през 1999-2001 г. води курсове по сравнителна граматика на славянските езици във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, а през 2005-2006 г. – в Шуменския

университет „Еп. К. Преславски“. В периода 2007-2015 г. е ръководител на Катедрата по славянско езикознание в СУ „Св. Кл. Охридски“.

Доц. В. Гешев е ръководител на пет научно-изследователски проекта, реализирани в Софийския университет и на един интердисциплинарен проект, финансиран от Фонд „Научни изследвания“. Под негово научно ръководство успешно са защитили своите дисертационни трудове петима докторанти. Той е водил и редица успешно защитени дипломни работи. Доц. Гешев е участник в десетки международни и национални научни конгреси и конференции. Публикациите му, представени в рамките на общата библиография, наброяват около шестдесет. Обемни негови трудове, като докторската му дисертация на тема „Развитие на предложната система в българския и полския език (до XVII век включително)“ и хабилитационният му труд на тема „Славистичен поглед върху историята на българския език“ не са издадени обаче като книги.

II. Оценка на научните и практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Валентин Гешев участва в конкурса с хабилитационен труд, озаглавен „Следистория на българския език: български език на Балканите, спомени за българско минало, противоречиво и динамично настояще“, който е издаден е от Факултета по славянски филологии и Университетско издателство „Св. Климент Охридски“ през 2018 г. в обем от 584 стр. Основните темели на книжната публикация са положени върху теренни материали и наблюдения, реализирани в рамките на научно-изследователския проект „Културно-историческо и езиково наследство на „съседна“ България“ и затова в първа глава на труда обстоятелствено са представени неговите цели, задачи и постигнати резултати.

От моя гледна точка е особено значима втората глава, озаглавена „Отново за Балканите, езиците и историческата памет (вместо увод)“, в която се анализират взаимодействията между език, етническо съзнание и историческа памет сред населението, обитаващо исторически български територии на Балканите. Откроен тук е акцентът към явления като политически антибългаризъм, смяна на книжовен език, промяна и подмяна на етническо самосъзнание, пренаписване на местната история и т.н. Авторът представя аргументирано тезата, която аз споделям, че етническото съзнание и традиционните етнически названия на езиците на Балканите са установени още от средновековието и опонира на разпространените напоследък гледища, че преди

националните процеси през XIX в. населението на Балканите е етнически неосъзнато и едва през XIX и XX в. националните пропаганди формират етническо самосъзнание. Затова е и показателно убеждението на Гешев, че в труда си той ще успее да разкрие на различни места по Балканите наличие и до ден днешен на българско съзнание, на спомени за българско минало и на усещане, че местният език е български.

В следващите глави (III-VI) авторът защитава твърдението си въз основа на собствени и чужди теренни проучвания (включително и архивни), както и на съвременни автохтонни краеведски изследвания сред население, обитаващо конкретни региони на територията на днешните Албания и Косово. Те сравнително ясно показват неговата етническа ориентация, независимо при това от религиозната принадлежност, т.е. дали са християни или мюсюлмани. Гешев въвежда тук и т.нар. „модел на Артур Хаберланд и Афанасий Селищев“, който според него достатъчно добре обяснява културно-историческите и езикови предпоставки за наблюдаваните процеси и явления. Разбира се, възможни са и други тълкувания, още повече, че ситуацията е изключително динамична и подвластна на различни политически и икономически въздействия, но като цяло може да се смята, че подходът, избран от автора, е работещ.

С оглед навлизането в проблематиката в широчина и дълбочина по-нататък (гл. VII-VIII) той се насочва към анализ на езиковите особености на населението, разположено на югозапад от съвременните български държавни граници, базиращ се на текстовете на автори от XIX век, като се стреми да докаже виждането си, че на всички езикови равнища, но най-вече на лексикално и правописно, те са част от общобългарския книжовноезиков процес и не са предистория на създадената в средата на XX век книжовна норма в днешната Република Македония, която е свързана по-скоро със сръбската и хърватската книжовноезикова традиция. В тази посока са и авторските дирения в IX глава на книгата, акцентът в която е към езика на публикации на днешни нейни граждани, заявяващи открито българската си принадлежност. Тези публикации са разделени на няколко типа в зависимост от мястото им в континуума между книжовните норми в Македония и в България. Заявява се, че двете норми, възприемани от авторите като варианти на родния им език, претърпяват хибридизация до сливане, а доближаването до съвременната българска норма е съзнателно търсен езиков белег за принадлежност към българската нация.

Последните две глави на книгата са посветени на българския език вътре в рамките на съвременна България и на отношението на българската интелигенция, включително и на професионалните филолози, към него.

Като цяло „Следистория на българския език: български език на Балканите, спомени за българско минало, противоречиво и динамично настояще“ е едно не само сериозно и откъм теоретични, и дори откъм прагматични, тези и виждания изследване, но и своеобразен свод от значим емпиричен материал, което позволява по-нататъшно разгръщане на изследователския процес и от самия автор, и от други автори. От тази гледна точка изданието несъмнено изпълнява своята роля на хабилитационен труд, заедно с другите публикации по темата.

Представените за конкурса авторски публикации, посветени на историята на българската падежна система и на значението на падежа, на езика и обществото на праславяните във връзка с техния произход и прародина, на книжовноезикови стилове и влияния върху българския език от XVIII и XIX в., на славянски и балкански черти в българския език, на механизмите за синтагматично свързване и причини за езиковия развой и на взаимодействията на българския език със съседни езици, допълват богатата палитра от научни постижения на доц. В. Гешев.

III. Заключение

В обобщение на казаното искам да отбележа, че трудовете на доц. д-р Валентин Гешев се отличават с новаторство, актуалност и впечатляваща прецизност, че е несъмнена значимостта на публикуваните изследвания, както и видимият потенциал за по-нататъшната му проучвателска, изследователска и педагогическа дейност. Затова накрая ще подчертая, че научните му постижения го представят като завършен, сериозен и отдаден учен, напълно достоен да заеме академичната длъжност „професор“.

Убедено предлагам на почитаемото научно жури да избере доц. Валентин Миланов Гешев за професор по професионално направление 2.1. Филология (Славянски езици – сравнителна граматика на славянските езици).

3.11.2018 г.
София

Подпис:
(проф. д-р Владимир Пенчев)